

ПРЕДГОВОРЪ

Северната страна на Стара-планина има 10 голѣми долини и котловини, които сж играли важна народно-историческа и стопанска роля въ нашето минало. Много отъ тия красиви, но затудени кжтове, сж по-малко или по-много изучени отъ нашата домашна наука. Само единъ бележитъ кжтъ до днесъ остава пълна цѣлина. Това е Велико-Търновската предбалканска котловина, която заема пространството отъ Търновскитѣ бърда и хълмове до Килифарскитѣ планини.

А тъкмо тази котловина отъ 200 кв. клм., опасана съ интересни пояси, напоявана отъ три голѣми рѣки, населена отъ 10 села съ повече отъ 16,300 жители, е била винаги тѣсно свързана съ живота и историята на старата българска столица.

Този нашъ край е останалъ безъ чести посещения на чужденци, пжтници и учени издирвачи, за да оставятъ много бележки и наблюдения, каквито има за други краища. Турскитѣ географи и историци обиколили цѣла Северна България, идвали въ Търново, въртѣли се на изтокъ, северъ и западъ, безъ да се заинтересуватъ за южната котловина на града. Едничекъ *Ф. Каницъ* е надникналъ съ интересъ въ нея и дава съвсемъ кратки живи описания и разкази въ нѣмското издание на „Дунавска България“ за Кжпиново, Плаково, Килифарево и тѣхнитѣ манастири (Гомъ I стр. 242 и томъ III стр. 2 и 3) Бележитиятъ български историкъ *Д-ръ К. Иречекъ*, като минавалъ по шосето отъ Търново за Елена, написалъ въ пжтешествието си Княжество България — стр. 890 следното: „Минахъ презъ заможното село Присово, стигнахъ с. Фидабей, задъ него видѣхъ пространни лозя и орѣхи, черници; отбихъ се въ Плаковския манастиръ „Св. Илия“, гдето обѣдвахъ варенъ бобъ“. Въ Кжпиновския манастиръ нищо не видѣлъ. И така останалъ съ убеждение, че тука нѣма история.

Пръвъ, който по-обстойно започва да изучава котловината, е *Йорданъ п. Георгиевъ*, директоръ на Етнографския музей. Сведенията си той обнародва въ „Периодическо списание“ — годишнина LXVII, 1906 г., за Килифарския манастиръ „Св. Богородица“, а въ годишнина LXIX, 1907 г. стр. 302 и сл. за Кжпиновския манастиръ „Св. Никола“ и Плаковския „Св. Илия“. Археолози, геолози и етнографи още не сж посещавали котловината. Въ последнитѣ години повече се интересуватъ за този край агрономи и стопановеди. Сведения